

KILDE 1: Reglement for Fangerne i Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark

De to amerikanske fængselsmodeller, Auburn-modellen og Philadelphia/Pennsylvania-modellen, var forbilledet i Europa, da man i 1800-tallet ville bygge fængsler i Danmark. Horsens Tugthus blev bygget efter Auburn-modellen, mens Forbedringshuset Vridsløselille blev bygget efter Philadelphia-modellen. Hvor Auburn-modellen tillod et fællesskab i stilhed blandt fangerne, hvilede Philadelphia-modellen principielt på ideen om total isolation. I Forbedringshuset Vridsløselille var fangerne i isolation 23 timer i døgnet, og de skulle bære en fangemaske, når fangen skulle udenfor sin celle.

Følgende kilde er et reglement for fangerne på 'Straffeanstalten paa Vridsløselille Mark'. Reglementet er skrevet i 1857, og Vridsløselille Statsfængslet blev taget i brug i 1859. Reglementet består af ti paragraffer, hvoraf vi har udvalgt de første fem.

§ 1. Enhver Fange skal efter et forbedrende Ophold i Receptionscellen – hvor de for Anstalten gjældende Bestemmelser blive ham meddeelte, og hvor han iføres den for Forbedringshuusfangerne bestemte Dragt – i henhold til Loven af 30te November 1857 afsone den ham idømte Straf med Arbejde i en Enkeltcelle udenfor al Fællesskab med de øvrige Fanger.

§ 2. Følgende er de almindelige Pligter Fangen har at iagttage:

- Den befalede Dagsorden har Fangen i Eet og Alt at opfylde samt øieblikkeligen at efterkomme de givne Signaler.
- Enhver i Anstaltens Tjeneste værende Embedsmand eller Betjent har Fangen at vise Ærbødighed og ubetinget Lydighed.
- Gudstjenesten og Skoleundervisningen overværes i Stilhed og med Andagt og Opmærksomhed.
- Det Fangen givne Arbejde udføres med Flid og Nøiagtighed. I Arbejdstiden fordres uafbrudt Beskjæftigelse.
- Fangen afholder sig fra ethvert Forsøg paa at lære sine Medfanger at kjende.

§ 3. I Cellen opfører Fangen sig stille og roligt. Al Raaben og Syngen samt enhver Larm er utilladelig. Fangen har at afholde sig fra ethvert Forsøg paa igennem Vinduer at sætte sig i Forbindelse med Nogensomhelst han være i Gaarden eller den modsatte Cellefløi. I Cellen iagttages den strengeste Orden og Reenlighed. Reengjøring foretages omhyggeligen og til de i Dagsordenen fastsatte Tider, dog bemærkes det udtrykkeligt, at Vinduets Afpudsningskeer kun efter nærmere Ordre fra Opsigtsbetjenten. Cellens Vægge, Dør, Paneler og faste Inventarium maa ikke beskadiges eller tilsmudses ved Stød, Ridsen, Malen eller paa nogen anden Maade. De løse Inventariegenstande og Arbejdsredskaber, der overgives ham ved Indtredelsen i Cellen, samt de, der senere måtte blive ham leverede, gjøres han ansvarlig for. Skulde der gaae Bræk eller Fald paa Noget af hvad der er Fangen betroet, da har han strax derom at gjøre Melding til Opsynet, hvorimod han vil blive straffet, naar en Beskadigelse opdages, der ei af Fangen selv er paaviist. Lignende har Fangen at iagttage, hvis en ham overleveret Gjenstand skulde bortkomme. Aldrig tør han være i Besiddelse af Noget, der ei er ham overgivet af en af hans Foresatte i Anstaltens Tjeneste, hvorhos han øieblikkeligen har at levere Opsynsbetjenten hvilket som helst ham Uvedkommende, han maatte forefinde eller som maatte være givet ham uden Opsynets Vidende.

Med Hensyn til Brugen af de i Cellen værende Apparater ved Varme, Luft og Vandledningen, har han nøie at følge den ham af Betjenten givne Anviisning. For enhver Forsømmelse eller Overtrædelse heraf vil han paadrage sig Straf.

§ 4. Fangen har nøiagtigen at efterkomme enhver Forskrift, der bliver givet ham til Sundhedens Vedligeholdelse. Ikke uden Lægens specielle Tilladelse kan han fritages for de i saa henseende tagne Foranstaltninger. Gaardtuur, Badning, Klipping, Barbering,

Kæmning, Rensning af Klæder og Sengetøi, en hyppigere Reengjøren end efter Dagsordenen skal uvægerligen efterkommes paa Opsynets Befaling. – Han bidrager Sit til, at der stedse er frisk og god Luft i Cellen, navnlig er det hans Pligt tilbørligen at udskylle Latrinet for hver gang det afbenyttes.

Naar Fangen er udladt til Gaardtur, da har han stedse at bevæge sig ned hurtige Skridt eller foretage sig de Legemsøvelser som muligen maatte være ham befalet eller tilladt, men han har at afholde sig fra enhver Talen eller Raaben, Støi eller Larm. Her som ethvert andet Sted i Straffeanstalten drister han sig ikke til at forsøge Forbindelse med Medfangerne. – At Ridsen og Malen paa Muren er strengt forbuden, ligeledes tør han ikke kaste noget over Murene eller foretage sig nogen usømmelig eller upassende Uorden.

Føler en Fange sig upasselig melder han det til Opsynsbetjenten. Han vil da blive tilseet af Lægen, hvis Forskrifter han nøiagtigen har at følge, hvad enten han bliver behandlet i sin Celle eller henlægges i Sygeafdelingen.

§5. Naar en Fange skal udføres af Cellen enten til Kirken, Skolen eller Gaarden, vil han 5 minutter iforveien derom blive underrettet af Opsynsbetjenten, saa at han staaer færdig til strax at gaae, naar Betjenten aabner Døren. Under Gangen til og fra Bestemelsesstedet er Fangen paaklædt efter Reglementet med Trøien knappet, Nummeret sat foran paa Brystet og Huen nedslaaet. Fra den Medfange, der er foran ham, holder han en Afstand af 15 Skridt, han iagttager en ubrødelig Taushed, tør ikke vende sig om, men fortsætter sin Gang uden nogen Standsning, med mindre den vagthavende Betjent giver Tegn dertil. Naar Fangen er indtraadt i Kirken eller Skolen i den for ham bestemte Celle, aftager han Huen, og er han indblandt i den enkelte Spadsergaard opslaaer han Huens Skygge, der atter slaaes ned, inden han forlader Gaarden. Ud af Cellen tør Fangen ingenfinde medtage Nogetsomhelst af Arbejdsredskaber eller Inventariestykker, uden det hvortil der udtrykkeligen er givet ham Ordre.

Kilde: Kongelige Bibliotek

ARBEJDSPØRGSMAÅL TIL KILDE 1

- Præsenter kilden - kom ind på indhold, afsender/modtager, kildetype og kontekst.
- Hvilke forhold har en fange i Vridsløselille ifølge reglementet?
- I hvilken grad frihedsberøves fangerne ifølge reglementet?